

*Pentru a ajunge acolo, ca națiunea noastră
să trăiască universal-uman, confraternitatea
Universității noastre trebuie să convertească
întreaga națiune la cultul ideii pure.
Dematerializare fără cruțare; spiritualizare
entuziastă; cercetarea neobosită a realității
naționale pentru ce are etern în ea ...
Iată uriașa sarcină care apasă pe umerii noștri de
adevărați părinți ai națiunii.*

Vasile Pârvan,
*Idei și forme istorice.
Pentru lecții inaugurale.
București, 1920, p.35*

Istoria culturii românești numără figuri de savanți, care prin toată activitatea lor, prin puterea lor de muncă și sacrificiu, prin verticalitatea lor, prin pasiunea și devotamentul domeniului căruia i s-au consacrat, au reușit – în pofida numeroaselor vicisitudini și adversități – să realizeze monumentul, mai durabil ca bronzul, al unor opere care și-au câștigat un binemeritat loc în ierarhia cuceririlor civilizației universale.

Un astfel de savant este și Vladimir Dumitrescu, care făcând parte din generația de aur a intelectualității interbelice, luptând și plătind tribut Canalului, Capului Midia, Aiudului, Gherlei, Jilavei și anchetelor securității comuniste, și-a consacrat întreaga viață idealurilor culturale și crezului generației sale.

Născut la 19 octombrie/1 noiembrie 1902 la București, trecând în lumea umbrelor la 11 aprilie 1991 (într-o zi a săptămânii luminate), încă din copilărie a făurit din nisip inexpugnabile cetăți antice. Urmează în orașul natal Liceul Clasic "Sf. Sava", iar conferințele

---

* Țin să aduc cele mai călduroase mulțumiri colectivului Muzeului Dunării de Jos, și în mod special domnului dr. Marian Neagu, singurul care pe lângă piosul omagiu adus profesorului la împlinirea a 100 de ani de la naștere, publică și un volum închinat memoriei marelui preistorician.

Nu pot să nu-mi exprim stupoarea și durerea legate de indiferența totală a Institutului de Arheologie, care n-a găsit de cuviință să onoreze în vreun fel (fie și numai prin câteva pagini în acest volum), pe cel care i-a fost director 10 ani, și mai apoi șef al diverselor secții, i-a reînființat în două rânduri revista Dacia, punându-i în același timp bazele bibliotecii, dăruindu-i dragostea și întreaga lui putere de muncă și sacrificiu neprecupețit.

lui Nicolae Iorga (de la Fundațiile Regale) audiate chiar de pe băncile liceului, ca și personalitatea viitorului său magistrul Vasile Pârvan, își vor pune pecetea pe întreaga sa existență.

Urmează Facultatea de Litere și Filozofie a Universității din București, secția filologie clasică și mai apoi istorie-geografie, obținând în anul 1925 licența cu *Magna cum laude*. Pleacă în anul următor la Roma, ca membru al Școlii Române de acolo, unde-și continuă studiile, pregătindu-și totodată și doctoratul. Reîntors în 1928 în țară, își trece un strălucit doctorat (tot cu *Magna cum laude*) în *Litere și Filozofie* cu teza *L'età del ferro nel Pícono*, lucrare încununată cu premiul "Vasile Pârvan" al Asociației Academice Vasile Pârvan a foștilor membri ai Școlii Române din Roma, lucrare, care potrivit specialiștilor italieni, continuă să fie o operă fundamentală a epocii fierului din nordul Italiei.

Remarcat și apreciat de magistrul Vasile Pârvan încă din studenție, pentru lucrările de preseminar și seminar, este numit (după prima campanie de săpături la care a participat ca student – Sultana 1923) la 1 octombrie 1923, asistent la Muzeul Național de Antichități din București. În anul 1928 este înaintat conservator, iar din 1935 devine directorul Muzeului Național de Antichități, pe care-l va conduce cu o scurtă (dar anulată) suspendare până în anul 1945.

Parcurge, cu diverse întreruperi (independente de voința lui) toată istoria zbuciumată a Muzeului Național de Antichități până la transformarea acestuia în Institut de Arheologie (1956), în cadrul căruia va conduce dealungul anilor diferite secții (Muzeu, Paleolitic, Sclavagism) devenind din 1973 (data pensionării) Consultant științific al Institutului.

Împărțindu-și viața între omul de știință și organizatorul de excepție, în momentul preluării direcției muzeului (1935), majoritatea colecțiilor zăceau pur și simplu în grămezi prin curtea și anexele localului. El va ordona aceste colecții, va organiza și moderniza expoziția muzeului, laboratoarele, sălile de lucru, lapidariul, îl va salva de încorporarea într-un proiectat Muzeu Național, se va lupta fără rezultate pentru echivalarea salariilor personalului științific cu cele ale universitarilor, va evacua din calea "hoardelor" sovietice la Deva colecțiile lui, va organiza un schimb de publicații cu toate marile reviste de specialitate din străinătate, punând astfel bazele actualei biblioteci a Institutului de Arheologie. De fapt, în paranteză fie spus, după 1957 tot lui i se datorează reluarea schimbului de publicații cu străinătatea, întrerupt în 1945. În egală măsură a obținut fondurile necesare cercetărilor de teren, împărțindu-le echitabil tuturor arheologilor muzeului și încurajând colaborările cu, pe atunci destul de modestele muzee din țară, precum și cu pasionații de arheologie.

Dimensiunea dragostei pentru Muzeul Național de Antichități se va evidenția din nou, când abia eliberat din închisoare, numit șef al Secției Muzeu (al nou-creatului Institut de Arheologie), va reorganiza în două rânduri expoziția, îngrijindu-se în același timp de ordonarea depozitelor și inventarierea tuturor colecțiilor.

Poate însă cea mai dârză bătălie o va da pentru reparația revistei *Dacia*, una din marile realizări ale lui Vasile Pârvan.

Revista *Dacia* își încetase apariția cu nr. III–IV, 1930–1932. Lovindu-se de refuzul Ministerului Cultelor și Artelor și al Comisiei Monumentelor Istorice de a o finanța, face

apel la prietenul său Nae Ionescu și cu ajutorul acestuia obține de ministrul finanțelor Mihail Cancicov aprobarea tipării vol. V–VI (1935-1936) de către Imprimeria Statului, pe cheltuiala ministerului respectiv, ca mai apoi seria să continue sub îngrijirea și tehnoredactarea lui până la vol. IX–X (1941-1944) oprindu-se iar la vol. XI–XII (1945-1947). Și din nou, în 1957, nu va precupeți nici-un efort pentru reparația acestei reviste. Ba mai mult, îmi reamintesc cum, chiar și pe șantier i se trimitea întregul număr (ca de altfel și al revistei SCIV) pentru a-i face (cu excepția articolelor în limba rusă, incluse obligatoriu în revistă) cele două corecturi.

Dar grija pentru valorificarea cercetării arheologice nu s-a limitat la revista *Dacia*, în anii '40 (ai secolului trecut) Vladimir Dumitrescu înființând și seria *Biblioteca Muzeului Național de Antichități* și făcând tot posibilul să vadă lumina tiparului și lucrări cum a fost de pildă monografia *Frumușica* a preotului Constantin Matasă.

În 1935 cu colegi de generație, dar și cu unii dintre colegii mai vârstnici, discutând grava situație a arheologiei românești ajung la concluzia necesității unei asociații profesionale, prilej cu care ia naștere *Colegiul Arheologic Român* sub președenția lui Paul Nicorescu, avându-l ca secretar general pe Vladimir Dumitrescu. Câțiva ani mai târziu el va încerca și crearea unei *Comisii Arheologice* atât de necesară bunului mers al cercetării.

Am schițat sumar rolul lui Vladimir Dumitrescu în continuarea obiectivelor inițiate de Vasile Pârvan și poate chiar a idealurilor trasate de nescrisul testament al Magistrului său.

Pe savantul Vladimir Dumitrescu, recunoscut ca atare de lumea arheologică internațională (membru din 1932 în *Consiliul permanent al Uniunii Internaționale de Preistorie și Protoistorie*, membru al *Institutului Italian de Preistorie și Protoistorie*, ca și al *Institutului Arheologic German*) l-am lăsat deliberat la finalul acestei evocări.

După o strălucită docență, în 1929 la nici 27 de ani, își începe și cariera universitară, axată pe *Preistoria sud-estului Europei*, carieră ce-i va fi curmată brutal în 1940.

Prin concepția asupra arheologiei în general, a metodologiei abordării unui obiectiv (metodologie ce-și păstrează și astăzi actualitatea, dovadă a adoptării ei pe numeroase șantiere), a respectului pentru monument și materialul descoperit, dar mai cu seamă a valorificării de înaltă ținută a rezultatelor săpăturilor, Vladimir Dumitrescu s-a dovedit a fi, în domeniul preistoriei, cel mai strălucit elev al lui Vasile Pârvan.

A întreprins și condus, aproape an de an, săpături în toate zonele țării, dar mai ales în zona extracarpatică, preocupat fiind în special de problemele epocii neo-eneolitice, dar cercetând cu egală rigoare și monumente ale epocii bronzului și a fierului.

Săpăturile de pe Măgura Gumelnița (de la care în 1930 a dat și numele culturii) începute în tinerețe –1925– le va relua în 1960 pe baza vastei experiențe acumulate. În 1926 întreprinde primele săpături sistematice românești din aria moldovenească a culturii Cucuteni la Drăgușeni (jud. Suceava) într-o așezare a fazei B, cât și la Bonțești într-o stațiune din faza A. Între 1929–1935 sapă locuirile suprapuse Boian–Gumelnița din *tell*-ul de la Atmageana Tătărască (în Cadrilater), iar cu începere din 1936 se reîntoarce pe plaiurile moldave deschizând șantierul de la Traian (jud. Neamț) renumita stațiune a fazei Cucuteni A–B. Cercetările vor continua aici,

în anii 1938 și 1940, pentru ca începând cu anul 1951 să reia pe scară extinsă aceste săpături împreună cu Hortensia Dumitrescu (devotata tovarășă de viață și de muncă) încheiate în 1961, prin escavarea aproape completă a așezării de la Dealul Viei (aparținând primei faze a culturii Precucuteni) și prin cercetarea a mii de metri pătrați a celei de pe Dealul Fântânilor, de altfel până în prezent cele mai ample săpături întreprinse într-o așezare Cucuteni A–B din România.

Rezultatele obținute în acest ultim punct, coroborate cu descoperiri din alte așezări contemporane, sau relativ contemporane i-au permis precizarea etapelor de evoluție a fazei respective precum și subdivizarea, cât mai articulată a stilurilor picturale stabilite de H. Schmidt.

În 1942 împreună (cu bunul său prieten C.I. Nicolăescu–Plopșor) și în 1955–1956 sapă necropola plană din epoca bronzului de la Cârna (jud. Dolj), punând la dispoziția specialiștilor, printr-o lucrare de referință, o excelentă monografie *exhaustivă* (*Cârna*, singura de acest tip din România) ce conține rezultatele obținute în marele cimitir al câmpurilor de urne de tip Gârla Mare–Cârna, tratând amplu problemele ridicate de această cultură, relațiile cu zonele învecinate, cronologia, etc. De aceeași rigoare s-au bucurat și rezultatele săpăturilor întreprinse în 1943 în necropola tumulară de la Basarabi (jud. Dolj). Prin publicarea rezultatelor, ca și a altor studii dedicate aceluiași probleme a demonstrat prezența unei enclave ilirice în sud-estul Olteniei și nicidecum (așa cum s-a susținut de către unii) a culturii Basarabi.

Și săpăturile arheologice de la Rastu (1943) s-au bucurat de o tratare monografică (publicată la Oxford), prilej cu care a rezolvat multiplele probleme ale culturii Vinča din sudul Olteniei.

Pentru înțelegerea în toată complexitatea lui a fenomenului istoric, reprezentat de viața, organizarea socială, aspectele credințelor și practicilor magico-religioase, precum și evoluția comunităților eneolitice de pe actualul teritoriu românesc, între anii 1949–1950 a dezvelit în întregime (pentru prima dată în sud-estul european) o așezare preistorică și anume pe cea cucuteniană de pe Holmul Hăbășeștilor (jud. Iași), reconstituindu-i planul cu diversitatea aspectelor ei și cu cele două șanțuri de apărare.

Efortul excepțional a fost răsplătit în 1951 cu *Premiul de Stat* pentru cel mai bun șantier, iar în 1955 pentru publicarea exemplară a monografiei *Hăbășești*.

Ironia sorții a făcut însă ca despre apariția acestei monografii (o alta dintre lucrările lui fundamentale), publicată sub ridicolul pseudonim D. Vlad, să ia cunoștință în beciurile securității roșii.

Tot profesorului Vladimir Dumitrescu îi datorăm efectuarea celor mai ample săpături într-un *tell* gumelnițean. Între 1962–1963 este dezvelit în întregime stratul superior din Ostrovelul de la Căscioarele (jud. Călărași) obținându-se astfel și planul unei așezări gumelnițene (singurul până în prezent de la noi). Săpăturile continuate până în 1968, în cursul a peste 300 de zile de activitate pe șantier, au scos la iveală, din aceleași tăcute arhive căscioarene, pe lângă o serie de piese remarcabile (spre exemplu macheta unui sanctuar) și excepționalul sanctuar cu pereți pictați și două coloane de cult, datând probabil din mil. V a.Cr.

Proiectase să dezvelească strat cu strat toate locuirile suprapuse din Ostrovel, lucru

posibil cu începere din 1964, când a fost secat lacul Cătălui (în mijlocul căruia se afla Ostrovelul), dar din păcate reumplerea lacului (în 1968) și popularea lui cu puiet piscicol a văduvit cercetarea arheologică poate de obținerea celor mai spectaculoase rezultate într-o așezare pluristratificată (Boian–Gumelnița) din valea românească a Dunării.

În 1962–1964 pune bazele unor explorări de asemeni *exhaustive* a așezărilor neoneolitice/ și nu numai de la Târpești (jud. Neamț), iar între 1970–1972 conduce săpăturile din Ostrovlul de la Drăgușeni (jud. Botoșani).

Problemelor neo-eneoliticului din România și sud-estul Europei, precum și legăturilor cu culturile Asiei Anterioare (era un excelent cunoscător al Orientului) le-a acordat o specială atenție și numeroase studii.

Pe de altă parte este primul cercetător care a stabilit cele trei faze ale culturii Precucuteni aducând totodată contribuții esențiale la studierea originii și periodizării culturii Cucuteni. Definind conceptul de *Complex cultural Ariușd–Cucuteni–Tripolie* i-a stabilit totodată limitele culturale, teritoriale și cronologia. A precizat de asemenea originile culturii Gumelnița și (așa cum aminteam mai sus) rolul jucat de culturile egeice și microasiatice în zonele nord pontice, ca și influențele lor asupra civilizațiilor dunărene/ și nu numai.

A consacrat o serie de studii și problemelor de cronologie relativă și absolută și a demonstrat convingător inexistența unui neolitic aceric, atât în spațiul carpato-danubian, cât și la nord de Balcani.

Lui și regretaților lui colaboratori (Alexandra Bolomey și Florea Mogoșeanu) datorăm singura preistorie modernă a României apărută atât în variantă *prescurtată* (în limba engleză) la Londra în *The Cambridge Ancient History*, cât și la noi (pentru străinătate, în limba franceză) modest intitulată *Esquisse d'une préhistoire de la Roumanie*.

Ca invitat al Academiei Iugoslave de Științe din Zagreb, al Institutului Italian de Studii Preistorice și Protoistorice, al Institutului Arheologic German a ținut conferințe la Zagreb, Zadar, Firenze, Roma (la Academia dei Lincei), Frankfurt, München, etc., solicitându-i-se colaborări la periodice de prestigiu din diferite țări europene și din S.U.A. A participat de asemenea la peste 30 de congrese și simpozioane internaționale, prezentând rapoarte sau comunicări, prezidând ședințe, participând activ la dezbateri. Pasionat și de studiile clasice (a predat o vreme limba greacă la Institutul Pompilian) a fost și membru activ al Societății de Limbi Clasice.

Nu și-a precupețit niciodată eforturile dăruindu-se muncii și împărtășind cu generozitate colegilor mai tineri cunoștințele și experiența acumulată și nu a ezitat niciodată să renunțe la un vechi punct de vedere, atunci când descoperiri noi sau argumente convingătoare dovedeau justetea altor opinii.

Adept al metodelor moderne de cercetare, spre deosebire de mai toți colegii săi de generație, a promovat și încurajat aceste metode dând uneori adevărate bătălii pentru crearea în Institutul de Arheologie a unor, dispărute azi, laboratoare poleofaunistice, paleobotanice etc.

Din domeniul nostru de activitate (preistorie) a fost singurul savant, care și-a onorat datoriile și față de intelectualitatea din afara lumii arheologice, dacă n-ar fi decât să amintim

Arta preistorică în România (premiul Vasile Pârvan al Academiei Române, 1976), *Arta culturii Cucuteni*, *Arta neolitică*, etc. În același timp un mesaj similar a purtat peste granițe volumul *L'arte preistorica in Romania fino all'inizio dell'età del ferro*, apărut la Firenze. Volumul *De la legendă la realitatea istorică* îl poartă pe cititor în lumea spectaculoasă și mirifică de la Troia, Micene, Ur, Babilon, Thera Akrotiri, Teba, Cnosos, Coloanele lui Hercule, etc., iar traducerea cărții lui Emil Ludwig despre *Schliemann* este un alt dar făcut lectorului român. *Oameni și cioburi* reprezintă o adevărată frescă vie a istoriei arheologiei românești și a trudititorilor ei sfârșind puțin după mijlocul trecutului veac, când condeii profesorului, om de înaltă ținută morală, refuză să-și mai taie cărări prin nebunia totalitarismului.

Exigent, dar absolut corect, de o verticalitate, o devoțiune și generozitate rar întâlnite, fire tumultuoasă, complexă și completă, vulcan în continuă efervescență (a trăit pur și simplu arzând), de o sensibilitate pe care puțini i-au cunoscut-o, rareori lăsa garda jos lăsându-se descoperit. L-a intuit se pare, în plimbările comune printre brazii Buștenilor sau la box, Ionel Teodoreanu care-i scria pe "Fundacul Varlamului": *Domnului Vladimir Dumitrescu al cărui suflet are finețea ostenit ascetică a sfinților bizantini ...* ca mai apoi în dedicația de pe volumul "Tudor Ceaur Arcaz" să putem citi: *Domnului Vladimir Dumitrescu pe care l-am văzut bărbat în adversitate, și pe care-l văd acum om întreg în biruință ...*

Profesorul pe lângă meserie a iubit oamenii, muntele și marea, vântul și viscolul, muzica și literatura, i-au plăcut boxul și fotbalul (l-am văzut fierbând la un meci România–Franța), găsindu-și timp și energie pentru toate, iar timpul nu l-a irosit zadarnic niciodată–nici nu o putea face.

Dacă n-ar fi fost arheolog (dar eu cred că asta i-a fost vocația) mărturisea că i-ar fi plăcut să fie explorator – era o adevărată enciclopedie geografică.

Rămâne însă, așa cum am mai spus și cu alt prilej, ca generațiile viitoare, la adăpost de încărcătura trăirilor pătimase și îndoctriinate să-i poată judeca în mod obiectiv opera (amplă), munca și viața, așezându-le acolo unde-și au locul, în istoria arheologiei și culturii românești/ și nu numai. În ce mă privește, eu cred că Vladimir Dumitrescu a fost exemplar, atât în cecece a scris, cât și în viața de fiecare zi.

Bibliografie

VOLUME:

1. *L'età del ferro nel Piceno*, București, 1929, 214 pag. + 10 planșe (lucrare premiată cu premiul "Vasile Pârvan", în 1930).
2. *L'art préhistorique en Roumanie*, București, 1937, 34 pag.+ 24 pl.
3. *Hăbășești – Monografie arheologică*, București, 1954, 606 pag., în colaborare cu alți autori (dintre care 500 pagini redactate de Vl. Dumitrescu).
4. *Necropola de incinerare din epoca bronzului de la Cârna*, Biblioteca Arheologică, IV, București, 1961, 386 pag. și 163 pl.
5. *Capitolele Vases mycéniens și Vases chypriotes din Corpus Vasorum Antiquarum*, Roumanie, fasc. 1, București, 1965, p. 11-19 și pl. 1-8.
6. *Hăbășești. Satul neolitic de pe Holm*, Editura Meridiane, București, 1967, 53 pag. + 63 fig.
7. *Muzeul Național de Antichități*, Editura Meridiane, București, 1968, 100 pag. + 87 fig.
8. *Arta neolitică în România*, Editura Meridiane, București, 1968, 100 pag. + 50 pl.
9. *L'art néolithique en Roumanie*, Editura Meridiane, București, 1968, 120 pag. + 112 fig.
10. *L'arte preistorica in Romania fino all' inizio dell'età del ferro*, Firenze, Editura Sansoni, 1972, 206 pag. (din care 98 de planșe) + 7 pl. în culori.
11. *Harta arheologică a României* (în colaborare cu Em Condurachi și M. Matei), Editura Meridiane, București, 1972, 86 pag. + 43 fig. + 14 hărți.
12. *Arta preistorică în România*, București, 1974, Editura Meridiane, 510 pag. +491 fig. în text.
13. *Arta culturii Cucuteni*, București, 1979, Editura Meridiane, 114, pag., 189, fig. și planșe.
14. *The Neolithic Settlement at Rast*, BAR, 72, Oxford, 1980, 133 pag. și 91 de planșe.
15. *The Prehistory of Romania from the earliest times to 1000 B.C.*, (în colaborare cu Al. Bolomey și Fl. Mogoșanu), Cambridge Ancien History, 1982, p. 1-74 + 10 fig. și 4 hărți.
16. *Esquisse d'une préhistoire de la Roumanie jusqu'à la fin de l'âge du bronze* (în colaborare cu Al. Bolomey și Fl. Mogoșanu), Editura științifică și enciclopedică, București, 1983, 221 pag. 19 fig., 12 pl., 5 hărți.
17. *Prehistoric Art of Romania* (ediție rezumativă în cinci variante, în limbile: engleză, franceză, germană, spaniolă, rusă), București, 1985, 175 pag, 104 fig.

18. *Dacia înainte de Dromichete*, București, 1988, 167 pag, 36 fig. – variante și în limbile engleză și germană (în colaborare cu Al. Vulpe).

Apariții post-mortem:

19. *Oameni și cioburi*, Călărași, 1993, 218 pag.

20. *Închisorile mele*, București, 1994, 120 pag.

21. *De la legendă la realitatea istorică*, București, 1997, 141 pag., 37 fig., 4 pl + 1 hartă.

22. *Cursuri universitare de arheologie preistorică*, București, 2002, 243 pag.

Studii:

1. *Décovertes de Gumelnița*, Dacia, I, 1924, p. 325-342.

2. *Fouilles de Gumelnița*, Dacia, II, 1925, p. 29-103.

3. *La cronologia della ceramica dipinta dell'Europa Orientale*, lucrare prezentată la examenul de docență, ED, IV, 1926-1927, p. 257-308.

4. *La station préhistorique de Bonțești*, Dacia, III-IV, 1927-1923, p. 88-114.

5. *Un nouvelle station à céramique peinte*, Dacia, III-IV, p. 115-159.

6. *À propos de la peinture de quelques vases de Gumelnița*, RIR, 1931, 15 pag.

7. *Ceramica pictată neolitică din sud-estul Europei*, BCMI, 1931, p. 70-77.

8. *Inscripțiuni preistorice în România?*, BCMI, 1931, p. 89-90.

9. *Figurinele antropomorfe de os din civilizația eneolitică balcano-danubiană*, Închinare lui N. Iorga, Cluj, 1931, 12 pag.

10. *Notes concernant l'ornementation peinte zoomorphe*, București, 1931, 19 pag.

11. *La plastique antropomorphe en argile de la civilisation énéolithique balkano-danubienne*, JPEK, 1932-1933, p. 49-72.

12. *Un vase déliene d'importation trouvé près de Fundeni*, în memoria lui Vasile Pârvan, 1934, București, p. 1-5.

13. *Une tombe de l'époque des migrations près de Roman*, RIR, 1934, 8 pag.

14. *La stratigraphie des stations appartenant à la civilisation Gumelnița*, Istros, I, 1934, p. 37-43.

15. *Notes sur Cucuteni*, Istros, I, 1934, p. 19-36.

16. *L'unité de la civilisation carpatho-balkanique à l'époque énéolithique*, Les Balkans, Athènes, 1936.

17. *Les figurines en pierre trouvées à Sălcuța et à Fedeleșeni et le commerce entre l'Egypte et le Bas-Danube pendant la période énéolithique*, Istros, II, 1934, 14 pag.

18. a. *Considerațiuni asupra unui tip de vas din civilizația preistorică Boian A*, în volumul omagial închinat fraților Lapădatu, București, 1936, 15 pag.

18. b. *Betrachtungen über die "Steckdosen" der rumänisch-bulgarischen Boian A Kultur*, 1936, Wiener prähistorische Zeitschrift, XXIII, p. 142-150.

19. *The Painted Decoration of Pottery from the Eneolithic Station Near Atmageaua Tătărască*, Annuals of Archaeology and Antropology, Liverpool, 1937, p. 3-14, 5 pl.

20. *Rapière en bronze du type mycénien, trouvé au Sud-Ouest de Bucarest, Dacia, V-VI, 1935-1936, p. 169-173.*

21. *Le dépôt de la fin de l'âge de bronze découvert à Tăuteni, Dacia, V-VI, p. 225-234.*

22. *Plastica epocii eneolitice în România (fragment), Arta și tehnica grafică, București, 1938, fasc. 5, 8 pag.*

23. *Les figurines anthropomorphes en os du Sud-Est de l'Europe, Revue Internationale des Etudes Balkaniques, Belgrade, 1938, p. 371-382.*

24. *Remarque sur une forme de vase trouvé dans le site préhistorique de Monteoru, vol. XVIIe Congrès International d'Anthropologie et d'Archéologie préhistorique, București, 1939, p. 430-436.*

25. *Sur la date finale de la civilisation énéolithique du type Gumelnița, Annual of the British School at Athens, 1939, p. 73-82.*

26. *Une figurine de type thessalien découverte à Gumelnița, Dacia, VII-VIII, 1937-1940, p. 97-102.*

27. *Funde aus der zweiten Periode der Bronzezeit in Bezirk Arad, Dacia, VII-VIII, 1937-1940, p. 127-141.*

28. *Dare de seamă asupra cercetărilor și săpăturilor întreprinse în anul 1942, Raport asupra activității științifice a Muzeului Național de Antichități, București, 1944, p. 38-44.*

29. *Dare de seamă asupra săpăturilor și cercetărilor din anul 1943, Raport asupra activității științifice a Muzeului Național de Antichități, București, 1944, p. 84-87.*

30. *Statuetele din epoca bronzului descoperite în necropola de la Cârna-Dolj (în colaborare cu C.S. Nicolăescu Plopșor), Oltenia, 1944, 20 pag. și 8 planșe.*

31. *La station préhistorique de Traian, fouilles des années 1936-1940, Dacia, IX-X, 1941-1944, p. 11-114.*

32. *Funde im Bezirk Baia (Moldau), Dacia, IX-X, 1941-1944, p. 521-530.*

33. *Alcune scoperte nel distretto di Teleorman, Dacia, IX-X, 1941-1944, p. 531-538.*

34. *Raport asupra săpăturilor de la Hăbășești, SCIV, I, 1950, 1, p. 33-40.*

35. *Raport preliminar asupra săpăturilor de la Hăbășești, 1950, SCIV, II, 1951, p. 77-94.*

36. *Raport asupra șantierului Rast-Dolj (în colaboare cu C.S. Nicolăescu-Plopșor), SCIV, II, 1951, 1, p. 267-277.*

37. *Câteva precizări cu privire la scepstrele în formă de capete de cal din R.P.R și U.R.S.S., SCIV, VI, 1955, 3-4, p. 925-936.*

38. *Semnificația și originea unui tip de figurină feminină descoperită la Rast (r. Băileștilreg. Craiova), SCIV, VII, 1956, 1 – 2, p. 95-118.*

39. *Șantierul arheologic Cârna (r. Gura Jiului, reg. Craiova), Materiale, III, 1957, p. 189-201.*

40. *Câteva observații în legătură cu modelarea prismatico-cilindrică a capului statuetei de lut ars din cultura câmpurilor de urne din epoca mijlocie a bronzului, SCIV, VIII, 1957, 1 – 4, p. 89-102.*

41. *Le dépôt d'objets de parure de Hăbășești et les relations entre les tribus de la*

civilisation Cucuteni-Tripolie et les tribus des steppes pontiques, Dacia, N.S, I, 1957, p. 73-96.

42. *Vasile Pârvan (1882-1927). La treizeci ani de la moartea magistrului*, SCIV, VIII, 1957, 1 – 4, p. 9-16.

43. *Din nou despre figurinele bicefale*, SCIV, VIII, 1957, 1 – 4, p. 307-310.

44. *Săpăturile arheologice din R.P.România în anul 1956*, SCIV, VIII, 1957, 1 – 4, p. 353 – 358 (în colaborare cu D.Popescu).

45. *“Oraşe” neolitice din mileniul VIII în Palestina*, SCIV, VIII, 1957, 1 – 4, p. 362 - 365.

46. *Din activitatea arheologilor iugoslavi* (în colaborare cu Hortensia Dumitrescu), SCIV, VIII, 1957, 1 – 4, p. 365-372.

47. *Les fouilles de Hăbăşeşti et quelques-uns des problèmes de la civilisation Cucuteni-Tripolie*, Památky Archeologicke, Praga, XLIX, 1958, p. 265-296.

48. *Poziția arheologilor față de rezultatele metodei radiocarbonului*, SCIV, IX, 1958, 1, p. 162-169.

49. *Săpăturile de la Cârna*, Materiale, V, 1959, p. 265-274.

50. *Les statuettes en terre-cuite découvertes dans la nécropole de l'âge du bronze de Cârna*, JPEK, 19, 1954-1959, p. 16-48 + 6 planșe.

51. *Răport asupra săpăturilor de la Traian în 1957* (în colaborare cu Hortensia Dumitrescu), Materiale, VI, 1959, p. 157-178.

52. *Observations sur certains problèmes du néolithique de l'Europe sud-orientale*, Dacia, N.S, II, 1958, p. 35-58.

53. a *Céramique du type Criș et fragment rubané dans le sud-est de la Transylvanie*, Dacia, N.S, II, 1958, p. 401-406.

53. b *O descoperire cu ceramică liniară în Transilvania de sud-est*, Omagiu lui Constantin Daicoviciu, București, 1960, p. 161-165.

54. *La civilisation de Cucuteni*, Berichten van rijksdienst voor het oudheidkundig bodemonderzoek, Amersfort, 9, 1959, p. 6-48.

55. *Peut-on admettre du point de vue chronologique une participation des tribus de la civilisation à céramique peinte Ouest-Transylvanie à la “migration Dimini”?* Swiatowit, XXII, 1960, Varșovia, p. 189-200.

56. *Quelques observations au sujet des civilisations danubiennes des champs d'urnes de l'âge du bronze*, NEH, București, 1960, p. 19-30.

57. a *O nouă statueta de tip tessalic descoperită la Gumelnița*, SCIV, XI, 1960, 2, p. 245-260.

57. b *A New Statuette of Thessalian Type Discovered at Gumelnița*, Dacia, N.S, IV, 1960, p. 443-453.

58. *La plus ancienne tombe à incinération trouvée sur le territoire de la R.P. Roumaine et autres découvertes apparantées de la même région*, Dacia, IV, N.S, 1960, p. 69-88.

59. a *Ein neuer Beleg für die Anwesenheit der Hunnen in Muntenien; das Bruchstück eines hunnischen Golddiadems von Dulceanca*, Dacia, N.S, V, 1961, p. 537-542.

59. b *O nouă mărturie a prezenței hunilor în Muntenia; fragmentul de diademă de la Dulceanca*, SCIV, XII, 1961, 1, p. 55-62.

60. a *Cu privire la problema topoarelor de silex din Moldova*, SCIV, XII, 1961, 2, p. 365-375.

60. b. *K voprosu o kremmevîh toporah v Moldove*, Dacia, V, 1961, p. 95-103.

61. *Keramik der Vucedol-Kultur aus Moldova Veche im Banat*, Dacia, VI, 1962, p. 411-427 (în colaborare cu I. Stratan).

62. *Un sceptru de piatră în formă de cap de cal descoperit în Jugoslavia*, SCIV, XIII, 1962, 1, p. 95-99.

63. *Activitatea șantierului arheologic Traian* (în colaborare cu Hortensia Dumitrescu), Materiale, VIII, 1962, p. 245-260.

64. a *Originea și evoluția culturii Cucuteni*, I – II, SCIV, XIV, 1963, 1, 2, p. 51-78 și 285-308.

64. b *Origine et évolution de la civilisation de Cucuteni-Tripolye*, Archaeologia, XIV, Varșovia, 1963, p. 1-40.

65. *Câteva cuvinte despre unii termeni arheologici*, SCIV, XIV, 1963, 1, p. 225-226.

66. *The Date of Earliest Western Expansion of the Kurgan Tribes*, Dacia, N.S, VII, 1963, p. 495-500.

67. *Faze tipologice și realități stratigrafice*, SCIV, XV, 1964, 1, p. 45-52.

68. *Considérations et données nouvelles sur le problème du synchronisme des civilisations de Cucuteni et de Gumelnița*, Dacia, N.S, VIII, 1964, p. 53-66.

69. *Figurines from Gumelnița*, Antiquity, XXXVIII, 151, Londra, 1964, p. 221-222 + 1 pl.

70. *Căscioarele, a Late Neolithic Settlement on the Lower Danube*, Archaeology, New York, 18, 1965, 1, p. 34-40.

71. *Principalele rezultate ale primelor două campanii de săpături din așezarea neolitică târzie de la Căscioarele*, SCIV, XVI, 1965, 2, p. 215-237.

72. a *Nouvelles considérations sur la dernière phase de la civilisation Cucuteni-Tripolie*, Atti del VI. Congresso Internazionale delle Scienze Preistoriche e Protostoriche, vol. II, Roma, 1965, p. 252-256.

72. b *Considerații asupra problemei fazei finale a culturii Cucuteni – Tripolie*, Omagiul lui P. Constantinescu-Iași, București, 1965, p. 51-60.

73. *Gumelnița. Sondajul stratigrafic din 1960*, SCIV, XVII, 1966, 1, p. 51-99.

74. *À propos d' un soc de charrue primitive, en bois de cerf découvert dans la station néolithique de Căscioarele*, Dacia, N.S., IX, 1965, p. 59-67 (în colaborare cu T. Bănățeanu).

75. *New Discoveries at Gumelnița*, Archaeology, New York, 19, 1966, 3, p. 162-172.

76. *Von neuen über die Neolithischen "Kopfflosen" Statuetten*, Sbornik Narodniho Muzea v.Praze, XX, 1966, p. 29-32.

77. *Necropola de incinerare din epoca bronzului de la Visag*, SCIV, XVIII, 1967, 1, p. 71-81 (în colaborare cu I. Stratan).

78. *Quelques remarques au sujet de la culture néolithique Précucuteni et de la station de Traian-Dealul Viei*, Dacia, N.S., XI, 1967, p. 39-46.

79. *Cu privire la platformele de lut ars ale locuințelor unor culturi eneolitice*, Acta Musei Napocensis, V, 1968, p. 389-396.
80. *La nécropole tumulaire du premier âge du fer de Basarabi*, Dacia, N.S., XII, 1968, p. 177-260.
81. a *Considerații cu privire la poziția cronologică a culturii Cucuteni în raport cu culturile vecine*, Apulum, VII, 1968, p. 35-51.
81. b *Betrachtungen zur chronologischen Ansetzung der Cucuteni – Kultur*, Studijne Zvesti, Nitra, 1969, p. 87-103
82. *Cu privire la o recentă încercare de sinteză asupra cronologiei preistorice a Orientului apropiat, a Mediteranei și a Europei*, SCIV, XX, 1969, 1, p. 125-149.
83. *Fouilles archéologiques en Roumanie*, Bulletin d'archéologie sud-est européenne, I, 1969, p. 81-114.
84. *Au symposium de Flagslaff (U.S.A), l'archéologie préhistorique et protohistorique*, Archeologia, Trésor des âges, Paris, mai-iunie, 1969, p. 52-57.
85. *Căscioarele. Un sanctuaire énéolithique en Roumanie*, Archeologie, Trésors des âges, Paris, ianuarie-februarie 1970, p. 74-77.
86. *Note sur certains aspects de la plastique de la phase moyenne de la culture de Vinca, à la lumière des fouilles de Rast*, Actes du premier Congrès International des études balkaniques et sud-est eurpéennes, Sofia, 1970, p. 543-546.
87. a *Cu privire la cea mai veche cultură neolitică din România*, SCIV, 1970, 21, 2, p. 187-199.
87. b *À propos de la plus ancienne culture néolithique de Roumanie*, Studia Balcanica, 5, Sofia, 1971, p. 37-50.
87. c *În legătură cu vechimea culturii Hamangia*, Peuce, II, 1971, p. 3-9.
88. *Edifice destiné au culte découvert dans la couche Boian-Spanțov de la station énéolithique de la Căscioarele*, Dacia, N.S., XIV, 1970, p. 5-24.
89. *Quelques aspects des synchronismes entre les cultures néo-énéolithiques et de la période de transition vers l'âge du bronze de l'Europe sud-orientale d'une part et le monde égéo-anatolien d'autre part* (coraport), Actes du IIème Congrès International des études du sud-est européen, Athènes, 1970, vol. II, 1972, p. 25-51.
90. *Santierul arheologic Traian* (în colaborare cu Hortensia Dumitrescu), Materiale, IX, 1970, p. 39-50.
91. *À propos de l'origine de l'ornementation excisée de la culture de Basarabi (Roumanie)*, Adriatica prehistorica et Antiqua, Zagreb, 1970, p. 235-240.
92. *The Chronological Relation Between the Cultures of Eneolithic Lower Danube and the Anatolia and Near East*, American Journal of Archaeology, 74, 1970, p. 43-50.
93. *L'importance des éléments illyriens dans la civilisation de Basarabi (Hallstatt C) au sud-ouest de la Roumanie*, Actes du VIIe Congrès International des Sciences Préhistoriques et Protohistoriques (1966), Praga, vol. 2, 1971, p. 856-861.
94. *Le début du néolithique au nord du Danube, en Roumanie*, Actes du VIIIe Congrès UISPP, Beograd, 1971, p. 85-96.

95. *Câteva precizări pe marginea unui articol*, SCIV, 22, 1971, 1, p. 93-96.
96. *Prehistoric Art in Romania, Treasures from Romania*, London, 1971, p. 13-15.
97. *Fouilles archéologiques en Roumanie*, Bulletin d'archéologie sud-est européenne, II, 1971, p. 93-152.
98. *În legătură cu periodizarea fazei Cucuteni A - B*, SCIV, 23, 1972, 3, p. 441-448.
99. *Din nou despre sceptrele de piatră în formă de cap de cal*, Pontica, 5, 1972, p. 45-52.
100. *L'arte neo-eneolitica della Romania*, Colloqui del Sodalizio, Roma, 1968-1970.
101. *Turdaş-Mesopotamia. Însemnări pe marginea unui articol*, SCIV, 23, 1972, 1, p. 93-109.
102. *La céramique peinte énéolithique de Cucuteni, en Roumanie*, Archéologia, Trésors des âges, 49, au^g. 1972, p. 38-44.
103. *Răspuns fără maxime latineşti la o replică ce abuzează de ele*, SCIV, 24, 1973, 3, p. 469-475.
104. *La ceramica dipinta della cultura eneolitica di Cucuteni (Romania)*, Atti della Accademia Nazionale dei Lincei, CCCLXIX, Roma, 1975, p. 295-305, pl. I-III.
105. *Romania*, în colaborare cu G. Bordenache, Enciclopedia Universale dell'Arte, vol. XI, Roma.
106. a *Einige Fragen zur Cucuteni-Kultur im Lichte der Ausgrabungen bei Drăguşeni (NO der Moldau, SR Rumänien)*, ZfA, 7, 1973, p. 1-20.
106. b *Unele probleme ridicate de aşezarea cucuteniană de la Drăguşeni (jud. Botoşani)*, Din trecutul judeţului Botoşani, Botoşani, 1974, p. 33-47.
107. *Încă o dată C 14 pentru cultura Cucuteni*, Carpica, 1972, p. 79-81.
108. a *À propos d'une nouvelle synthèse concernant l'époque néo-énéolithique du sud-est et du centre-est de l'Europe*, Dacia, N.S, XVII, 1973, p. 293-310.
108. b *În legătură cu o nouă sinteză despre neo-eneoliticul sud-est și central-est-european*, Memoria Antiquitatis, IV-V (1972-1973), 1976, p. 25-45.
- 109 a *Cronologia absolută a eneoliticului românesc în lumina datelor C 14*, Apulum, XII, 1974, p. 23-39.
109. b *La cronologia dell'Eneolitico rumeno alla luce degli esami C 14*, Atti del simposio internazionale sulla Antica età del Bronzo in Europa, Verona, 1972, Preistoria Alpina, 10, 1974, p. 99-105.
110. *Aspecte regionale în aria de răspândire a culturii Cucuteni în cursul primei sale faze de dezvoltare*, SCIV, 25, 1974, 4, p. 545-554.
111. *Südosteuropäische Jungsteinzeit*, Propyläen Kunstgeschichte, vol. XIV, Berlin, 1974, p. 283-290 + 18 pl.
112. *Südosteuropäische Bronzezeit*, Propyläen Kunstgeschichte, vol. XIV, Berlin, 1974, p. 299-304 + 11 pl.
113. *Probleme privind sincronismele unor culturi eneolitice*, SCIVA, 27, 1976, 3, p. 355-362.
114. *Remarques à propos de certains aspects régionaux dans l'aire de diffusion de la*

culture de Cucuteni, pendant sa première phase (A), Festschrift für Richard Pittioni, zum siebzigsten Geburtstag, Wien, 1976, p. 167-176.

115. *Las relaciones entre la region carpato-danubiana y el Mediterraneo Oriental durante la Preistoria*, Trabajos de Prehistoria, 33, Madrid, 1976, p. 291 - 304.

116. *Probleme de terminologie! Cucuteni A - B sau Cucuteni AB?*, SCIVA, 27, 1976, 2, p. 231-232.

117. *La Méditerranée et le Danube inferieur pedant la préhistoire* (Coraport), Congrès Intern, études sud-est européennes, Bucarest, 1974, p. 49-63.

118. *Une enclave illyrienne au sud-ouest de la Roumanie, datant du premier âge du fer*, Illyria, 4, Tirana, 1976, p. 223-228.

119. *Fragment de vase zoomorphe à statuette humaine sur la tête, découvert à Căscioarele*, Godi niak, 13, Sarajevo, 1976, p. 97-104.

120. *Despre un fragment de vas zoomorf de tip mai puțin comun de la Căscioarele*, SCIVA, 28, 1977, 4, p. 577-583.

121. *Corta exposici?n sobre el origen y evolucion del Neolitico rumano*, Trabajos de Prehistoria, 35, Madrid, 1978, p. 151-172.

122. a *Câteva observații în legătură cu prima migrație a triburilor nord-pontice la apus de la Prut*, Pontica, 13, 1980, p. 23-31.

122. b *Quelques remarques à propos de la „première vague” des tribus des steppes nord-pontiques à l'ouest du Prut*, Revue Roumaine d'Histoire, 20, 1981, 4, p. 589-597.

123. *În legătură cu două fragmente de tip arka (?) descoperite la Rast*, SCIVA, 32, 1981, 2, p. 233-240.

124. *Însemnări în legătură cu unele sincronisme*, Memoria Antiquitatis, VI-VIII, (1974-1976), 1981, p. 23-36.

125. *Însemnări privind unele afirmații în legătură cu anumite descoperiri de la Căscioarele*, SCIVA, 33, 1982, 1, p. 63-69.

126. *Vasile Pârvan le fondateur de l'ècole roumaine d'archèologie préhistorique et protohistorique*, Dacia, N.S., XXVI, 1982, 1-2, pag. 27-31.

127. *Une mise au point à propos de la station néolithique de Rast*, Dacia, N.S., XXVIII, 1984, 1-2, p.149-151.

128. *Cucuteni, cent ans après*, Dacia, N.S., XXIX, 1985, 1-2, p. 35-43.

129. *Câteva observații în legătură cu o carte tratând despre problemele originii și evoluției diferitelor ornamente geometrice din epoca neolitică*, SCIVA, 37, 1986, 2, p. 163-166.

130. *Stratigrafia așezării tell de pe Ostrovul de la Căscioarele*, Cultură și Civilizație, II, Călărași, 1986, p. 73-80.

131. *A doua coloană de lut ars din sanctuarul fazei Boian-Spanțov de la Căscioarele (jud. Călărași)*, Cultură și Civilizație, II, Călărași, 1986, p. 69-72.

132. *Plastica neolitică din așezarea de la Rast (jud. Dolj)*, Acta Musei Napocensis, XXIV-XXV, 1987-1988, p. 29-68.

133. *Quelques remarques à propos de la datation de cultures énéolithiques du Bas-Danube et des Balkans*, Dacia, N.S, XXXII, 1988, 1-2, p. 141-143.

Apariții post-mortem:

134. *Amintiri despre Vasile Pârvan*, SCIVA, 44, 1993, 1, p. 23-28.

135. *Noi descoperiri de la Gumelnița*, Cultură și Civilizație, Călărași, 2001, p. 114-144 (în colaborare cu Silvia Marinescu-Bîlcu).

La acestea se adaugă contribuții la *Istoria României*, București, 1960, vol. I, p. 40 – 42, 60 – 71, numeroase voci la *Enciclopedia Arheologiei și Istoriei Vechi a României*, zeci de recenzii, sute de note bibliografice, comunicări științifice, articole de popularizare, conferințe la radio, televiziune etc.

Traduceri: din limba engleză – Joseph Hergesheimer, *Tampico*, București, 1974; din limba italiană – Emil Ludwig, *Schliemann, Povestea unui căutător de aur*, Brăila, 2002.

* Ca o simplă curiozitate dau și o notă făcută de Vladimir Dumitrescu pe fila unui caiet.

1923 – Sultana. Periegheză Mostiștea–Călărași;

1924 – Zimnicea. Periegheză Teleorman;

1925 – Gumelnița;

1926 – Drăgușeni, Ruginoasa, Histria, Bontești;

1927 – Roma;

1928 – Frumoasa. Periegheză Cristești;

1929 – Horodiștea, Atmageaua Tătărască, Periegheză Cadrilater;

1930 – Cunești (cu Dody–Dorin Popescu);

1931–1935 – Atmageaua Tătărască;

1936 – Traian. Periegheză Neamț, Dobreni;

1937 – Turdaș;

1938 – Traian;

1939 – ; 1941 – Front;

1942 – Cârna. Periegheză Oltenia;

1944 – Periegheză Oltenia;

1945–1948–; 1949–1950 – Hăbășești;

1951–1952 – Traian;

1953–1954 – (de fapt câte jumătate și din anii 1952 și 1955) închisori comuniste;

1955– Traian, Cârna (vizită la Histria cu care ocazie l-am cunoscut și eu S.M.–B.);

1956 – Cârna, Traian, Visag;

1957 – Remetea;

1957–1959 – Traian (Dealul Fântânilor, Dealul Viei);

1960 – Traian, Gumelnița;

1961 – Traian, Târpești;

1962–1963 – Căscioarele, Târpești;

1964–1968 – Căscioarele;

1969 – Topile;

1970–1972 –Drăgușeni.